

Markus Laitinen

“Miks mä aina rakastun renttuihin?”

Kuinka sinkkubloggaajat selittävät samastumista antisankareihin

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi

Elokuva ja televisio

Opinnäytetyö

04.05.2015

Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Markus Laitinen ”Miks mä aina rakastun renttuihin?” Kuinka sinkkubloggaajat selittävät samastumista antisankareihin 24 sivua 04.05.2015
Tutkinto	Medianomi
Koulutusohjelma	Elokuva ja televisio
Suuntautumisvaihtoehto	Elokuva- ja TV-käsikirjoitus
Ohjaaja	Hanna Maylett
<p>Opinnäytetyö käsittelee katsojan samastumista antisankareihin ja epämiellyttäviin päähenkilöihin. Työtä varten on tarkasteltu useita blogeja, joissa kirjoittajat avautuvat yksityiselämästään ja ennen kaikkea parisuhteistaan. Työn tavoitteena on löytää vastaus kahteen kysymykseen: miks mä aina rakastun renttuihin, ja mikä saa meidät samastumaan antisankareihin?</p> <p>Työssä avataan sekä antisankarin että rentun tarkoitusta käyttämällä esimerkkeinä useampaa televisiossa esiintyvää fiktiivistä hahmoa. Renttuihin ja heidän käyttäytymiseensä sekä heihin samastumiseen etsitään vastausta useammasta blogista, joita kirjoittavat parikymppiset sinkkunaiset.</p> <p>Näitä ”sinkkublogeja” ja niiden sisältöä verrataan televisiossa ja elokuvissa esiintyviin fiktiivisiin hahmoihin, joita voidaan kaikkia pitää hyvinkin epämiellyttävinä antisankareina. Blogien tekstien sisältöä pohditaan myös erinäisten samastumista ja empatiaa käsittelevien teosten avulla.</p> <p>Opinnäytetyössä perehdytään tutkimusten ja sinkkublogien avulla muun muassa siihen, miksi ja miten samastumme, kehen samastumme ja kuka meidän tunteitamme säätelee.</p> <p>Blogien ja lähteiden avulla tekijä tulee siihen johtopäätökseen, että antisankareihin ja renttuihin samastumiseen pätevät hyvinkin samat säännöt. Katsojat sekoittavat katsomaansa fiktion paljon kokemaansa ja samalla ottavat kuluttamistaan tarinoista jotain omaan elämänsä. Fakta ja fiktio sekoittuvat sekä elämässämme että siinä, miten ja miksi samastumme ja rakastumme antisankareihin sekä renttuihin.</p> <p>Opinnäytetyöhön kuuluu myös teososa, joka on käsikirjoitus pitkään elokuvaan nimeltä Rainer Guest pelastaa maailman. Käsikirjoituksen päähenkilö on eräänlainen antisankari.</p>	
Avainsanat	Elokuva, TV, käsikirjoitus, fiktio, antisankarit, samastuminen

Author Title	Markus Laitinen "Why Do I Always Fall for the Bad Guys?" - How Do Single Bloggers Explain Identification with Antiheroes
Number of Pages Date	24 pages 4 May 2015
Degree	Bachelor of Arts
Degree Programme	Film and Television
Specialisation Option	Screenwriting
Supervisor	Hanna Maylett
<p>This thesis examines the viewer's identification with antiheroes and unpleasant protagonists. The thesis investigates several blogs where people open up about their private lives and their relationships. The aim is to find the answer to two questions: Why do we always fall for the bad guys and what makes us identify with antiheroes?</p> <p>The thesis sheds light on both the meaning of antiheroes in the cinema and television and the lovable bad guys of real life. The reason why people tend to fall for the bad guys is examined through several blogs written by single twenty-something women.</p> <p>These blogs and their stories are compared to the unpleasant protagonists and antiheroes of TV and the silver screen. The theoretical framework for the analysis includes research into empathy and identification.</p> <p>By using the blogs as a starting point, the thesis explores why and how we identify with antiheroes and who is in control of our feelings.</p> <p>By investigating the blogs, the author discovers that the same rules seem to apply to identification with antiheroes and falling for the bad guys in real life. Furthermore, the line between fact and fiction is blurred in our personal relationships as well as when we watch fictional stories and relate to the characters.</p> <p>The topic of this thesis was inspired by the author's screenplay for a feature film entitled <i>Rainier Guest Saves the World</i>. The protagonist of the film is a kind of an antihero.</p>	
Keywords	Film, television, screenwriting, fiction, antiheroes, identification

Sisällys

1	Johdanto	1
2	"Miks mä aina rakastun renttuihin?"	2
2.1	Mikä on antisankari?	2
2.2	Mikä on renttu?	2
2.3	Fiktiivisiä antisankareita ja epämiellyttäviä päähenkilöitä	3
2.4	Rakkauselämän ruotijat ja bloggarit	6
3	Samastumisesta	7
4	Oikean elämän hahmot	8
5	Näemme, mitä haluamme nähdä	11
6	Kuka tunteitamme säätelee?	15
7	Fiktio on faktaa ja fakta fiktiota	18
8	Rakastan sinua, Rainer Guest	20
9	Yhteenveto	23
	Lähteet	25

1 Johdanto

Epämiellyttävistä päähenkilöistä ja antisankareista on tullut tämän päivän elokuvien, ja etenkin television, suosituimpia hahmoja. Miljoonat katsojat seuraavat Walter Whiten, Frank Underwoodin ja Louis Bloomin kaltaisten hahmojen nousua ja tuhoa jännittäen, selviävätkö päähenkilöt, ja miten.

Tässä opinnäytetyössä pohditaan, mikä saa katsojan samastumaan epämiellyttäviin päähenkilöihin, jotka ovat itsekkäitä, epärehellisiä ja laittomuuksiinkin sortuvia ihmisiä, jotka vielä 50-luvulla olisi ehdottomasti laitettu suoraan mustiin vaatteisiin ja päähenkilöä sortamaan.

Vastausta kysymykseen etsin oikean elämän ”miksi aina rakastun renttuihin?” -avautumisista, joita kahlaan internetin keskustelupalstoilta ja blogeista. Etsin sekä yhtenevyyksiä että eroavaisuuksia internetistä löytyvien parisuhdeongelmien ja fiktiivisten antisankareiden välillä. Tarkoitus on pohtia kysymystä siitä, miksi ja miten samastumme epämiellyttäviin päähenkilöihin – aivan kuten oikeassa elämässä mietimme, miksi rakastumme aina renttuihin.

Fiktiivisiksi hahmoiksi olen valinnut *The Knick* (USA 2014) -sarjan Dr. John Thackeryn, *House of Cards* (USA 2013) -sarjan Frank Underwoodin, *Breaking Bad* (USA 2008-2013) -sarjan Walter Whiten, *It's Always Sunny in Philadelphia* (USA 2005) -sarjan Dee Reynoldsin sekä *Nightcrawler* (USA 2014) -elokuvan Louis Bloomin.

Näiden tunnettujen hahmojen lisäksi käsittelen ja avaan myös oman käsikirjoitukseni *Rainer Guest pelastaa maailman* päähenkilöä Rainer Guestiä.

Miespainotteisesta antisankariosastosta saamme syyttää elokuva- ja TV-alaa, jossa vahvat naispäähenkilöt ovat vähissä, sekä miehiä, jotka eivät selvästikään bloggaa rakkauselämästään yhtä paljon kuin naiset.

2 ”Miks mä aina rakastun renttuihin?”

2.1 Mikä on antisankari?

Jotta voimme ymmärtää, miksi rakastumme renttuihin ja samastumme antisankareihin, on ensin avattava niiden merkitykset.

The American Heritage – Dictionary of the English Language kuvailee antisankarin seuraavanlaisesti: tarinan päähenkilö, jolta puuttuu perinteiset sankarilliset piirteet, kuten idealismi tai urhoollisuus (2014).

Oma määritelmäni antisankarille on seuraavanlainen: antisankari on usein henkilö, jolta puuttuu perinteisen sankarin korkea moraali, ja joka tekee virheitä ja vastustaa konventionia eikä pelkää olla itsekäs tai ahne.

Tunnettuja antisankareita ovat mm. *Taksikuski* (*The Taxi Driver*, USA 1976) -elokuvan Travis Bickle, Clint Eastwoodin ”Man with no name” -hahmo Sergio Leonen lännenelokuvista, *Sopranos* (*The Sopranos*, USA 1999-2007) -sarjan Tony Soprano, *There Will Be Blood* (USA 2007) -elokuvan Daniel Plainview ja *Pelon kasvot* (*Peeping Tom*, Iso-Britannia 1960) -elokuvan Mark Lewis.

2.2 Mikä on renttu?

Kysymykseen vastaavat Meidänperhe.fi -keskustelupalstan lukijat, jotka kaikki kirjoittavat nimimerkillä Vierailija.

- ”renttu = mielenkiintoinen”
- ”selkärangaton, epäluotettava”
- ”komea, puoleensavetävä”
- ”Kovan tien kulkenut, lempeä, hellä, todella hauska, herkkä, hyvässä työssä, alkoholisti ja yleinen asenne on sellanen ” renttu”. Häntä minä hölmö rakastan...”
- ”Epäseksikäs, haiseva, ei osaa peseytyä, kouluja käymätön, ei kovin älykäs viinaanmenevä, pettää, suuttuessaan kiivas ja nyrkit laulaa.”

- ”Viehättävä, kiinnostava, seksikäs paha poika, joka kuitenkin on mukavuudenhaluinen, nautiskelija, vastuuntunnoton, useissa asioissa patalaiska, sitoutumiskyvytön/haluton ja rahankäytössä holtiton.” (Meidän perhe 2007.)

Renttuun liittyy siis sekä positiivisia että negatiivisia ajatuksia. Jotkut tuomitsevat nämä rentut suoraan, kun taas joissakin renttu herättää paljon sympatiaa ja ymmärrystä. ”Kovan tien kulkenutta” henkilöä ei kukaan voine suoraan tuomita, sillä onhan hän kokenut paljon vastoinkäymisiä, joiden takia häntä tulee ymmärtää. Mutta toisaalta on vaikea ymmärtää, miksi joku rakastuisi ihmiseen, joka on ”epäseksikäs, haiseva, viinaanmenevä... vastuuntunnoton, patalaiska ja sitoutumiskyvytön”. Ehkä se selviää, kun lähemmäksi pureutumaan antisankareihin ja oikean elämän ihmissuhdetarinoihin.

2.3 Fiktiivisiä antisankareita ja epämiellyttäviä päähenkilöitä

Tässä opinnäytetyössä esiintyvät mm. seuraavat antisankarit:

Dr. John Thackery

John Thackery on Steven Soderbreghin ohjaaman sekä Jack Amielin ja Michael Beglerin käsikirjoittaman, 1900-luvun alkuun sijoittuvan *The Knick* -sarjan päähenkilö. Sarja saa alkunsa siitä, kun Thackeryn, tai Thackin, kuten työkaverit häntä kutsuvat, mentor ja Knickerbocker-sairaalan pääkirurgi Christiansen tekee itsemurhan epäonnistuneen leikkauksen jälkeen. Tämä tekee kunnianhimoisesta Thackistä sairaalan uuden pääkirurgin.

Thackery on oopiumiin ja kokaiiniin koukussa olevan kirurgi, joka haluaa olla paras siinä, mitä tekee, ja kehittää alaansa ja omia taitojaan, kunnes pystyy periaatteessa parantamaan ja pelastamaan jokaisen potilaansa.

Päästääkseen tavoitteeseensa, on Thackery valmis turvautumaan sairaalan sääntöjä rikkoviin ja usein moraalien rajoilla kulkeviin keinoihin. Thack ei yritä miellyttää ketään, on hyvin suorasanaisten sekä jyrkkä mielipiteissään ja vaatii muilta paljon.

Frank Underwood

Netflixin menestyssarjasta, *House of Cardsista*, tuttu Underwood on sarjan alussa Yhdysvaltain kongressin ”ruoska”, joka kuitenkin erittäin monimutkaisella ja säälimättömällä juonellaan nousee politiikan tikapuita ylöspäin, käyttäen hyväksi ketä tahansa tehtävään sopivaa.

Frank ei ole monien muiden antisankareiden tapaan niin paljon ympäristönsä muokkaama sosiopaatti, vaan kuten *Slant Magazine*n Alan Jones arviossaan kirjoittaa, ”Underwood on paha omasta tahdostaan”. (Jones 2014).

Heti sarjan alussa tehdään hyvin selväksi, millaista miestä *House of Cardsissa* tullaan seuraamaan: Ensimmäisessä kohtauksessa klassisen ”save the cat” -tapahtuman sijaan Frank kirjaimellisesti tappaa koiran – paljain käsin – kertoen samalla olevansa mies, joka tekee sen, mikä täytyy tehdä. Underwoodin tavoite onkin vain ja ainoastaan saada valtaa keinolla millä hyvänsä.

Walter White

Vince Gilliganin luoman *Breaking Bad* -sarjan päähenkilö Walter White on tavallinen, hieman vässykkä perheenisä, joka opettaa kemiaa lukiossa. Walter saa sarjan alussa tietää sairastavansa parantumatonta keuhkosityöpää, ja jotta perheenisä takaisi vaimonsa ja lastensa tulevaisuuden, alkaa hän kokkailla metamfetamiinia, josta tietää saavansa paljon rahaa, mikäli onnistuu sitä myymään. Ja Walterhan onnistuu.

Walter on siitä mielenkiintoinen antisankari, että hän on alussa hyvin perinteisen sankarin oloinen hahmo: uhri, joka joutuu turvautumaan äärimmäisiin keinoihin pelastaakseen perheensä. Mutta sarjan edetessä raha – ja ennen kaikkea valta – alkaa tehdä Walterista todellista hirviötä. Hän uppoaa yhä syvemmälle rikollisten maailmaan ja luo sarjan edetessä entistä isompia ja voimakkaampia vihollisia itselleen. Walter onnistuu työntämään oikeastaan jokaisen ihmisen luotaan yrittäessään olla jotain muuta kuin se pieni kemiaa opettava vässykkä.

Deandra "Sweet Dee" Reynolds

It's Always Sunny in Philadelphia -sarjan yksi päähenkilöistä on Dee Reynolds, joka pitää itseään liberaalina, fiksuna ja myötätuntoisena, mutta on oikeasti sarjan muiden päähenkilöiden tapaan ahne ja itsekäs sosiopaatti.

Dee työskentelee veljensä ja ystäviensä omistamassa baarissa, joka ei ole niin vilkas, etteikö jengillä olisi aikaa joutua erilaisiin ongelmiin, jotka he yleensä itse tavalla tai toisella aiheuttavat. Dee on erittäin ennakkoluuloinen ja muita alentavasti kohteleva nainen, joka elättelee unelmaansa olla joku päivä tähtinäyttelijä Hollywoodissa.

Deen moraali ja arvot ovat erittäin vääristyneitä ja kuvaavat monella tapaa tämän päivän ahneutta, itsekeskeisyyttä ja yksilön ihannointia. Hän on valmis kääntämään takkinsa heti, oli tilanne mikä tahansa, jos se vain on hänen omaksi edukseen. Dee on jopa kaivanut oman äitinsä haudan auki, koska luuli löytävänsä sieltä rahaa.

Louis Bloom

Dan Gilroyn käsikirjoittaman ja ohjaaman satiirisen trillerin, *Nightcrawlerin*, päähenkilö Louis Bloom on todellinen aikansa tuote; kapitalismin synnyttämä uraraketti, joka silmää räpäyttämättä tekee mitä hirveimpiä tekoja edistääkseen nousuaan kohti tavoitteitaan.

Bloom on itseopiskellut, internetistä tietonsa ja oppinsa saanut yksinäinen susi. Hän on sosiaalisesti vaivaannuttava, mutta kameleonttimaisesti tilanteisiin sopeutuva valehtelija, jonka mantrana on "voittaakseen lotossa, on tienattava rahat ostaakseen lottokuponki".

Bloom etsii elokuvan alussa töitä ja tienaa rahaa varastamalla tavaraa työmailta ja myyden ne eteenpäin toisille työmaille. Hän kuitenkin saa uuden suunnan elämässään törmätessään Los Angelesin yössä liikkuviin "Nightcawlereihin" eli freelancer-utiskuvaajiin, jotka etsivät rikoksia ja onnettomuuksia, kuvaavat ne ja myyvät materiaalinsa eniten tarjoavalle uutiskanavalle.

2.4 Rakkauselämän ruotijat ja bloggarit

Etsin yhtymäkohtia ja tosielämän tarinoita mm. seuraavilta bloggareilta:

Operaatio poikaystävä -blogin kirjoittaja Liisa

Liisa esittelee itsensä blogissaan seuraavalla tavalla:

Harrastukset: Lukeminen, elokuvat, shoppailu. Toivottavasti tulevaisuudessa myös seurustelu

Suosikkielokuvat: Romanttiset komediat ja leffat, joissa on kuumia kundeja!
Lempimusiikki: Soul

Suosikkikirjat: Rhonda Byrne: The Secret (Operaatio poikaystävä, 29.01.2013).

Sinkkuuden satimessa -blogin kirjoittaja Johanna

Johanna esittelee itsensä blogissaan seuraavalla tavalla:

Ikuisesti 22-vuotias sinkkuneiti etsii Herra oikeaa! Sitä prinssiä odotellessa voi pitää samalla hauskaa ja pussailla vaikka muutaman sammakonkin kanssa! (Sinkkuden satimessa, 2013).

Sinkkuterapiaa-blogin kirjoittaja Mia

Mia esittelee itsensä seuraavalla tavalla:

Blogi keskittyy miesasioiden ruotimiseen ja postaustahti kilpailee töiden ja opiskelujen kanssa. Muistakaa kaikki löysätä sitä pipoa ja lukea pilke silmäkulmassa. :) Tervetuloa! (Sinkkuterapiaa, 2012).

Puss päiväkirja -blogin nimetön kirjoittaja

Nimetön kirjoittaja esittelee itsensä seuraavalla tavalla:

Olen hyvin normaali parikymppinen tyttö Suomen isoista kaupungeista. Pidän kaikenlaisista ihmisistä ja kaikenlaiset ihmiset pitävät minusta. Haluan kertoa niistä henkilöistä, joiden kanssa olen kokenut jotain erikoista, tylsää, ikävää tai

upeaa. Kerron tarinoita tästä päivästä menneeseen, sekalaisessa järjestyksessä. (Puss päiväkirja, 31.08.2012).

Näiden kirjoittajien lisäksi erilaisia antisankareita tutkitaan myös mm. Meidän perhe -keskustelupalstalta ja Jemmydares-blogista löytyvien tekstien avulla.

3 Samastumisesta

Aivan aluksi on syytä tietää, mistä puhumme, kun puhumme samastumisesta.

Kuten Henry Bacon teoksessaan *Väkivallan lumo* kirjoittaa, on samastumisen käsite osoittautunut varsin vaikeaksi määritellä. Siitä käytyä keskustelua ovat usein häirinneet käsitykset, että samastuminen tarkoittaisi katsojan kuvittelevan olevansa joku tarinan henkilöistä, jopa siinä määrin, että menettää kosketuksen omaan todellisuuteensa.

Mutta samastumisessa voi olla, ja usein onkin, kysymys osittaisesta samastumisesta henkilöön, jota seuraamme. Bacon mainitsee tanskalaisen elokuvatutkijan Torben Gro-dalin maininneen, että ”samastumisen käsite ei sulje pois tiettyä etäisyyttä. Emmehän samastu täydellisesti edes itseemme: emme ole täysin kiinni itsessämme ja pystymme tarkkailemaan omia tunteitamme vaihtelevalla etäisyydellä.” (Bacon 2010, 52.)

Etäältä katsominen on olennaisen osa bloggaajien tapaa käsitellä näille tapahtuneita asioita ja omaa elämäänsä.

Pekko Pesonen käyttää Taideteollisen korkeakoulun lopputyössään *Toisen housuissa (2002) Juha Kytömäen ja Ari Savisen teosta Terveisiä katsojilta - Palautetutkimuksen televisiota koskevien keskustelujen analyysi* kirjoittaessaan fiktiiviseen henkilöön samastumisessa on kyseessä yhdistelmä projektiota ja introjektiota. Introjektiossa eli toivesamastumisessa katsoja haluaisi olla idolinsa kaltainen. Katsoja omii itselleen henkilön ominaisuuksia ja asettaa itsensä vastaavanlaiseen tilanteeseen. Projektiossa katsoja taas kokee henkilön omaavan samoja ominaisuuksia ja ongelmia kuin hän itse (Pesonen, 2002, 19).

Projektion avulla katsoja pystyy samastumaan myös antisankareihin, sillä vaikka uskon, että antisankareissa on paljon luonteenpiirteitä, joihin salaa toivesamastumme –

tekevähän nämä rentut usein asioita, joita me emme uskalla seurauksia peläten kokeilla – emme tätä kuitenkaan voi avoimesti myöntää.

Pekko Pesonen kirjoittaakin lopputyössään projektista seuraavanlaisen esimerkin:

Projektiota taas on käytetty nerokkaasti esimerkiksi Todd Solondzin elokuvissa. Solondz samastuttaa meidät taidokkaasti todellisiin antisankareihin, arjen häviäjiin. Nauraessamme Happinessin (1998) lihavalle puhelinlääkittelijälle, pedofiilille isälle tai epäonnistuneelle folkmuusikolle, nauramme itse asiassa itsellemme. Solondz ottaa joukon amerikkalaisia stereotyyppisiä, laittaa heidät käyttäytymään stereotyyppisesti ja ajaa heidät tätä kautta hirvittäviin nöyryytyksiin. Hahmot on kuvattu niin tunnistettavasti, että koko dialogi muuttuu yleisön korvissa alatekstiksi. Huumori syntyy pitkälle kokemuksestamme, että juuri noin tuo hahmo sanoisi tai tekisi - ja aina täysin oman persoonansa vankina, sokeana omalle hyvälleen. (Pesonen 2002, 20).

Löydämme siis näistä antisankareista jotain tunnistettavaa, mutta etäännyttämme myös itsemme heistä, jolloin tilanteille on helpompi nauraa. Samalla mietimme myös ehkä, että ”emmehän me ole tuollaisia, emmehän?”.

4 Oikean elämän hahmot

Bloggaajat käyttävät etäännyttämistä kertoessaan elämästään ja kokemuksistaan sekä ihmisistä, joita ovat tavanneet.

Operaatio poikaystävä -blogin Liisa kertoo avoimesti itsestään ja siitä, mitä haluaa. Hänen tavoitteenaan on saada poikaystävä, koska elämässä on ollut liikaa *”varattuja pelimiehiä, säätöä, turhaa innostumista olemattomasta, yhden tai kahden illan juttuja, särkyneitä sydämiä, puolin ja toisin, ontuvia suhteenalkuja, ahdistusta, omia epävarmuuksia ja pelkoa sitoutumisesta”*. (Operaatio poikaystävä, 29.01.2013.)

Ensimmäisissä blogiteksteissään Liisa kertoo, millaisen miehen haluaisi. Liisa kirjoittaa, millaisen luonteen, ulkonäön, tyylin ja uran haluaa miehellään olevan. Toiveet ovat hyvin tarkkoja, mutta usein jopa toisensa poissulkevia. Ne tuntuvat kuvailevan täydellistä miestä, jossa on vähän kaikkea sopivassa määrin:

Luonne

On totta kun sanotaan, että sydämen valitun pitää olla samalla sekä paras ystävä että rakastaja. Miehelle pitää haluta ja pystyä kertomaan kaikesta. Kemiaa ei pysty teeskentelemään, eli toisen seurassa täytyy olla hyvä olla. Huumorintajusta en suostu tinkimään. Ei pidä olla kirjaviisas, mutta fiksu kylläkin. Hermostun, jos

joudun vastailemaan tyhmiin kysymyksiin enkä voi sietää yksinkertaisia ihmisiä! Uteliaisuus maailmaa kohtaan ja ympärillä tapahtuvista asioista (sekä tietenkin minusta!) kiinnostuneisuus on tärkeää. Täytyy olla luonnetta ja pystyä määräämään kaapin paikka. Hyvä itsetunto on must. Hipeille sanon ehdottoman ein, mutta taiteellisuutta en pistä pahaksi - kunhan toinen ei ole liian erakko. Miehen pitää osata puhua ja näyttää tunteensa eikä epäröidä nostaa kissaa pöydälle. Oma elämä on oltava, mutta miehen pitää haluta minusta osa sitä. Haluan siis viettää sydämen valittuni kanssa paljon aikaa ja yöt yhdessä, mutta myös omille kavereille on oltava erikseen sopivasti aikaa.

Ulkonäkö

Silmät ja hymy ovat sielun peili. Samoin leveät hartiat, haluan mieheni mieluiten pitkänä ja raamikkaana. Hintelät, lyhyet ja homomaiset miehet alkoot siis vaivautuko. Ei tarvitse olla klassinen komistus, persoonalliset kundit kunniaan. Yleensä olen kohdannut urheilullisia kundeja, ja lölllyville läskikasoille sanonkin kiitos ei. Pieni pulleus ei kuitenkaan haittaa, ennemmin sellainen kuin ylipumpattu kehonrakentaja. Miehekäs ulkonäkö ei ole pahitteeksi, mutta poikamaista pilkettä pitää olla silmäkulmassa. Mies saa olla kalju muttei kaljuuntuva.

Tyyli

Kolme sanaa: casual but smart. Ei mitään suomenruotsalaista kauluspaita ja suorat housut -tyyliä, vaan rento staili höystettynä ripauksella rokkia! Yök hikisille ja likaisille rentuille. Miehen on tuoksuttava hyvältä. Tatuoinnit ja kuuma paha poika -look on jees, mutta liian leimattu ja lävistetty ei todellakaan saa olla. Haluan omakseni anopin kultapojan ;)

Ura

Into- ja kunnianhimo ovat tärkeitä piirteitä, oli ammatti sitten mikä tahansa. Vätykset on niin nähty!

Miehen kiinnostuksen kohteiden Liisa toivoo olevan seuraavanlaiset:

"MINÄ! Lisäksi intohimoihin kuuluvat ainakin musiikki, telkkarin katselu, matkustelu, shoppailu, ruoanlaitto ja ulkona syöminen sekä tietenkin urheilu (ei kuitenkaan mäkihyppy ja formulat)." (Operaatio poikaystävä, 29.01.2013.)

Liisa käyttää Tyyli-otsikon olla renttu -ilmausta juuri ulkonäöstä ja hajusta puhuttaessa. Miehen ulkonäköreferensseiksi Liisa mainitsee Ian Somerhalderin, Ryan Reynoldsin, Zac Efronin ja Brian Austin Greenin. Onkin mielenkiintoista, että jokainen referensseistä on Hollywood-näyttelijä, jonka tunnemme käsikirjoitetuista elokuvista ja TV-sarjoista sekä vahvasti dramatisoiduilta juorupalstoilta.

Liisa myöntää monien kertoneen hänen vaatimustasonsa olevan liian korkea, mutta ei kuitenkaan halua tinkiä tunteesta, ja kysyykin lukijoilta, pitäisikö hänen tyytyä vähempään. (Operaatio poikaystävä, 29.01.2013.)

Opinnäytetyössäni käsiteltävistä antisankareista yksikään ei varsinaisesti ole hikinen ja likainen, mutta voisin Liisan vaatimukset ja referenssit huomioon ottaen veikata, että

hän ei rakastuisi, tai ainakaan haluaisi rakastua, yhteenkään valitsemistani antisankareista.

John Thackery, jota *The Knick* -sarjassa esittää näyttelijä Clive Owen, osunee lähimmäksi sellaista miestä, jota Liisa etsii. Onhan hän komea, naisensa tyydyttävä ja erittäin hyvällä urapolulla oleva voimakastahtoinen mies. Ei lainkaan ”hintelä, lyhyt ja homomainen”.

Tunteista puhuminen ei kuitenkaan ole Thackinkään vahvin osa-alue. Siinä Liisa joutuisi tekemään kompromissin. Kokaiini- ja oopiumaddiktio olivat 1900-luvun alussa hyvin yleisiä, eikä niiden vaikutuksista tiedetty yhtä paljon kuin nykypäivänä, joten Thackin ongelmaa aineiden kanssa ja Liisan mahdollista suhtautumista niihin on vaikea arvioida.

Liisa aloittaa suhteidensa pohjustamisen ”Merta edemmäs kalaan” -bloggauksella, jossa esittelee jo tuntemiaan ”tyyppejä”, joissa saattaisi olla poikaystävämateriaalia. Nämä ihmiset esiintyvät Liisan blogissa nimillä Kalastaja, Kaakaokaveri, Teinirakkaus, Sydämen valittu ja Herra Kapteeni. (Operaatio poikaystävä, 29.01.2013.)

Sinkkuuden satimessa -blogin Johanna antaa teksteissä esiintyville ihmisille nimiä. Johannan elämässä ovat ainakin Pukumies, Myyntijohtaja, M, Herra G, Herra Ylivartija ja PanoVartija.

Myös Puss päiväkirja -blogin kirjoittaja kertoo mm. The Kid, Poika, Mr. Tatska, Potter ja Amstel -nimisistä hahmoista.

Sekä Liisa, Johanna että Puss päiväkirjan pitäjä ovat siis tehneet elämässään olevista ja olleista ihmisistä hahmoja. Tämä tietenkin johtunee siitä, että kirjoittajat eivät halua käyttää ”tyypeistään” oikeita nimiä, jottei kukaan tuttu tunnistaisi suoraan kenestä on kyse, mutta saattaa kertoa myös tarpeesta etäännyttää sekä tilanteita että hahmoja. Ehkä niistä on näin helpompi kirjoittaa ja niitä voi tarkastella objektiivisemmin. Vai onko kyseessä oman elämänsä tarinan ja draaman kirjoittamista, johon halutaan sekoittaa pieni osa fiktiota?

Sinkkuelämää-TV-sarjan (*Sex and the City*, 1998 – 2004) hahmo Carrie Bradshaw on fiktiivinen, parisuhteistaan kirjoittava kolumnisti, joka myöskin antaa elämänsä rakkautelle nimen: koko sarjan läpi tämä mies tunnetaan ainoastaan nimellä Mr. Big.

Mr. Big on siististä ulkomuodostaan ja hyvästä työstään huolimatta ehdottomasti renttu. Hän on sitoutumis- ja läheisyyskammoinen sekä huono kommunikoimaan. Carrie ja Mr. Big eroavatkin sarjan aikana useamman kerran, mutta palaavat lopulta yhteen.

Kuuluuko monien television ja elokuvien parissa kasvaneiden elämään siis ajatus siitä, että se unelmien kumppani on eräänlainen hahmo? Liisakin blogissaan tunnustaa, että hänen listaamansa tavoitteet miehen suhteen ovat vain haavekuvia, ja juuri sellaisen löytäminen on mahdotonta.

Ehkä oikean elämän muuttaminen tarinoiksi auttaakin bloggaajia käsittelemään elämänsä ja renttujaan analyttisemmin. Pesonen kirjoittaa, että katsomistapahtuma on aina älyllinen prosessi, ja tunteen herääminen vaatii yleensä valtavan määrän järkeilyä. Puntaroimme elokuvaa seuratessamme jatkuvasti uskottavuus- ja moraalikysymyksiä, joiden perusteella olemme valmiit kokemaan sympatiaa tai empatiaa hahmoja kohtaan. Vertailemme myös elokuvan hahmoja itseemme ja läheisiimme.

Katsomistapahtuma on eräänlainen löytöretki minuuteen. Samastuessaan roolihahmoon katsoja ottaa eräänlaisen psykologisen aikalisän. Katsoja tavallaan leikkii todellisuuden ja fiktion kanssa. Hän kuvittelee itsensä fiktiivisen henkilön nahkoihin ja vertaa itseään hahmoon. Tämä mahdollistaa katsojalle hänen oman persoonallisuutensa tutkiskelamisen ja etsimisen. (Pesonen, 2002, 29.)

Tämä itsensä etäännyttäminen tapahtumista selittää paljon sitä, miksi meidän on helppo samastua myös hahmoihin, jotka eivät täysin edusta omaa arvomaailmaamme tai käsityksiämme oikeasta ja väärästä.

5 Näemme, mitä haluamme nähdä

Bloggaajat Liisa, Johanna ja Mia valittelevat jokainen blogeissaan sitä, että rakastuvat aina väärin tyyppeihin, jotka eivät ole heille hyväksi. Kysymys ”miksi rakastun renttuihin?” esitetään jokaisen teksteissä jossain muodossa.

Yksi pienen pieni miinus.... Pukumies ei halua vaimoa ja lapsia, ei halua seurustella tai sitoutua. Ikää hänellä on jo 34 ja epäilen, että hän on jo aika varma tästä valinnastaan. Minähän siis haluan miehen, pari mukulaa, talon ja koiran, sen koko paketin..

Tähän hetkeen... Juon aamukahvia ja päivitän tuntojani tekstiksi. Mulla on lounastreffit yhden miehen kanssa tänään. Illalla mua odottaa Pukumies, jääkiekkopeli ja kutsu pelin jälkeen Pukumiehen kotiin maistelemaan viiniä ja nukkumaan yhdessä.

Herra pyörii mielessä 24/7. Mun on koko ajan sitä ikävä, mutta en uskalla laittaa sille koskaan viestiä, vastaus on aina kylmä ja tyly. Jos jaksan olla kärsivällinen ja odottaa kun herra itse lähestyy minua on homma aivan toinen. Huuh... Mutta mitä tästä tulee? Mitä mä tästä saan? Meillä ei oo minkäänlaista tulevaisuutta, miksi mä tuhlaan aikaani ja kenties päästän jonkun oikeesti hyvän miehen käsittäni... (Sinkkuuden satimessa, 23.01.2015).

Alex Neill esittää esseessään *Empathy and (Film) Fiction*, että toiseen hahmoon samastuminen perustuu itse asiassa kieltämiseen. Neill käyttää esimerkkinä Anne Friedbergin määritelmää samastumisesta: ”Kätkee erilaisuuden tunnistamisen tai alistuu sille. Jos fetisismi on seksuaalisesta erilaisuudesta johtuvan turhautumisen aiheuttama suhde, on samastuminen puhtaan erilaisuuden aiheuttaman turhautumisen luoma suhde.” (Neill, 1996, 178.)

Samastumisen prosessi on siis itsensä ja kohteen erilaisuuden kieltämistä. Neill kirjoittaa, että tätä kieltämistä toistetaan, jolloin kyseessä on turhautumisesta johtuva kieltämisen prosessi. Tämä tarkoittaisi sitä, että fiktiivisistä tai todellisista hahmoista syntyvät empatian tunteemme ovat todellisuudessa oireellista itsepetosta.

Eli samalla tavalla kuin bloggaajamme hakeutuvat renttujen seuraan ja kerta toisensa jälkeen ryhtyvät suhteeseen täysin erilaisen miehen kanssa, niin me katsojina hakeudumme näiden antisankarien pariin.

Tunnistan itsestäni ja kaikista muistakin ihmisistä ympärilläni monia piirteitä, jotka määrittelevät antisankarimme, mutta en kuitenkaan missään nimessä koe olevani samanlainen kuin he. Monella tapaa monet heistä ovat minun vastakohtiani. En ole sosiopaatti, en hamua valtaa ja rahaa, enkä käytä ympärilläni olevia ihmisiä saadakseni sen, mitä haluan. Mutta silti tällainen käytös kiehtoo minua monissa hahmoissa, ja samastun monella tavalla sekä Thackiin, Underwoodiin, Whiteen, Reynoldsiin että Bloomiin.

Olen huomannut hakevani hahmoista yhtymäkohtia omaan elämään sekä itseeni, ja löytävänikin niitä jokaisesta. Mutta hakeudunko minäkin vain Liisan, Johannan ja Mian tavoin kohti renttuja ja kieltämällä erilaisuutemme samastun heihin heidän pettäessään, valehdellessaan ja juonitellessaan saadakseen sen, mitä haluavat?

The Knick -sarjassa yksi Knickerbocker-sairaalan hoitajista, Lucy Elkins, rakastuu John Thackeryyn sen jälkeen, kun tämä vie Lucyn neitsyyden, antamalla tälle ensimmäiselle kerralle vielä kokaiinin liukastaman erikoissävöksen.

Tämän jälkeen Thack kohtelee Lucyä kuten todellinen renttu: on kylmä, ei kommunikoi kunnolla, mutta käyttää Lucya silloin, kun haluaa häneltä jotain. Lucy nauttii seksistä, mutta ei halua huomata Thackeryn selvää huumeongelmaa, tai ainakin vähättelee sitä niin pitkälle kuin mahdollista. Lucy siis kieltää Thackin huonot puolet, koska haluaa löytää tästä itselleen miehen, joka pitää häntä hyvänä.

Samaan aikaan Lucylla on kuitenkin todellinen kosija elämässään. Saman sairaalan toinen lääkäri Bertie Chickerin on nimittäin ihastunut Lucyyn, ja kaksikko jopa tapaa sen verran, että sympaattinen ja erittäin hyvä tyyppi Bertie alkaa pitää Lucya tyttöystäväänä. Lucy ei kuitenkaan näe Bertietä samalla tavalla, koska joutuu huolehtimaan suhteestaan Thackiin ja lopulta pitämään huolta huonoon kuntoon päätyvästä kirurgimiehestään, joka kohtelee Lucya koko ajan huonommin.

Myös Mian blogista löytyy hyvin äärimmäinen esimerkki tällaisesta käytöksestä:

No miten se mun ja Pepen on-off-suhde sitten meni?

Alettiin säätämään ja alettiin puhua parisuhteesta aivan liian nopeeta. Eräänä iltana soitin Pepelle skumppapullollisen jälkeen. Muuta muistoa puhelusta mulla ei ole kuin se, että puhelun jälkeen sanoin ekalle vastaantulevalle jatkälle: "Mun poikakaveri just jätti mut. Pussailaanko?"

Aamulla oli sitten kauhea morkkis, kun tajusin että tietenkään Pepe ei jättänyt mua kännipuhelussa! Myöhemmin sinä päivänä sitten selvisi, että kyllä: Pepe oli jättänyt minut puhelussa, josta en itse muista mitään. No sepä kiva.

Sitten sain uuden mahdollisuuden, tai niin luulin. Tällä kertaa Pepe jätti mut tekstarilla. En edes enää muista miks.

Sitten yritettiin olla kavereita, mutta eihän siitä mitään tullut. Olin liian ihastunut ja halusin kaveruutta vain voittaakseni tän jäbylin sydämen takas. Pepe sano myös tykkäävänsä musta yhä ja haluavansa todella yrittää uudestaan. Tälläkin kertaa se kuitenkin jätti mut. Miten se sen teki? Päätettiin omassa pienessä päässä, ettei tästä tuu mitään eikä muistanu ilmoittaa mulle asiasta! Sain vaan huomata, että mun tekstareihin eikä puheluihin enää tullutkaan vastauksia.

Törmättiin sitte sattumalta yks torstai baarissa ja jätkä oli niinku ei mitään. Ei eka moikannu ees ja oli niinku ei ois tuntenu, mut parin tunnin (ja oluen) jälkeen tuli juttelee ja oli niinku meidän välillä ei ois koskaan ollu mitään muuta ku kaverruutta. Hmph. Tai sit se oli niinku meidän välillä ois vieläki jotain, en oo varma. Siitä jätkästä ei kyllä koskaan ota selvää.

Parin päivän päästä törmättiin taas sattumalta baarissa (pitäsköhän mun vaihtaa baaria). Tällä kertaa oli taas eri ääni kellossa, Pepe puhu tällä kertaa suoraan. "Painu vittuun" ja "mää halusin vaan pillua". Ja "Ota Kari." Joo terve. En tajua miehiä!!!! Mitä ihmettä. Kysyin sitte, mistä se on mulle suuttunu ja et mitä mää oon tehny sille. "Nuolit sitte torstaina samana iltana sekä mua että Karia". Hmm. "En kyllä nuollu sua." "Ai." In your face bitch!! :D Se oli vissiin aika hyvässä humalassa, jos se oikeesti luuli että me oltiin pussailtu. Ite olin silloin kuskina eli luottakaa vaan mun muistiin. (Sinkkuterapiaa, 05.12.2012).

Täytyy myöntää, että Mia ei itsekään vaikuta maailman skarpeimmalta tyypiltä, eikä ole aivan yhtä sympaattinen kuin ensimmäistä kertaa rakastunut Lucy, mutta Mialla on selkeä tarve saada erittäin renttumaisesti käyttäytyvä Pepe itselleen, vaikka tietää tämän olevan "täysi kyrpä", kuten Mia Pepeä myöhemmin kuvailee.

Miasta löytyy mielestäni paljon samaa kuin *It's Always Sunny in Philadelphia* Dee Reynoldsista. Miaa motivoi yllä olevan tekstin perusteella omistushalu, kostonhimo ja hyväksytyksi tulemisen tarve – hieman kuten sosiopaattista Deetä ja tämän ystäviä. Dee on myös erittäin kova juomaan, varsinkin tavatessaan miehiä, sillä on muuten hyvin epävarma ja varautunut.

Toisenlainen esimerkki tulee Johannalta, joka rentuksi osoittautunutta MyyntiJohtajaa tapaillessaan sai elämänsä JJ:n, josta Johannalla oli seuraavanlaista sanottavaa:

Tosi outo fiilis.. Mulla on ehkä jäänyt kertomatta tilanne JJ:n kanssa.. JJ on yks poika mun koulusta.. Tutustuttiin syksyllä kun herra vielä seurusteli, mutta jonkinlaisia jännää siinä touhussa oli siitä huolimatta. Nähtiin vaan koulussa, koska asutaa eri paikkakunnilla, kaukana toisistamme. Kerran tossa viime vuoden lopulla herra soitti tulevansa kaupunkiini tapaamaan kavereita. Miten siinä sitten kävi, heräsin seuraavana aamuna hotellista varatun miehen vierestä. Viikko eteenpäin, JJ oli eronnut. Hän tuli vielä ennen joulua ihan extemporee meille kolmeks päiväksi oleilee mun kans..

Kuukaus sit koulun jälkeen päätettiin ottaa hotelli (siis helsingistä ku koulu on siellä) ja se oli varaamassa meille Pariisin matkaa kevääks. Ja taas tänä koulun jälkeen tsompailtiin keskustas, käytiin syömäs ja pohdittiin hotellia.. Nyt oon kuitenkin juna menos kotii..

Mikä mua vaivaa???? Mulle olis maailman kiltein ja ihanin mies tarjolla. Ihminen kuka ei ikimaailmassa satuttais mua, joka pitäis huolta ja kenen suurin ilo on saada mut onnelliseksi. Mua oikee itkettää ajatella et maailmassa on ihminen joka haluis vaan MUN parasta, jolle MÄ olisin se maailman napa. En haluu kuulostaa itsekäältä, mut tällästä ei oo tapahtunu mulle koskaa! Miks mua ei sit muka kiinnostosta? JJ olis valmis kesän alussa muuttaa samaan kaupunkiin mun kanssa, ha-

luisin muuttaa minne vaan, hän vois tulla mukaan. Onko tää liian hyvää ollakseen totta? (Sinkkuuden satimessa, 26.02.2013).

Seuraavassa blogitekstissään Johanna jo kertoo käyneensä taas MyyntiJohtajan kanssa treffeillä ja olleensa täysin miehen vietävissä, vaikka kokikin olonsa epävarmaksi ja stressaantuneeksi, sillä ei osannut sanoa, mitä MyyntiJohtaja tunsi ja halusi.

Lucy, Mia ja Johanna eivät missään nimessä ole täysin sinut tilanteensa kanssa. Mutta jokainen heistä kuitenkin jatkaa samalla polulla, uskoen tilanteen tai miesten muuttuvan.

Petämmekö siis itseämme, jotta pystyisimme käsittelemään sen, mitä seuraamme?

6 Kuka tunteitamme säätelee?

“To picture emotions must be the central aim of the photoplay.”

Hugo Münsterberg, 1916.

Saksalais-amerikkalainen psykologi Hugo Münsterberg tunnusti näyttelijän merkittävyyden tunteiden tulkitsemisessa, mutta painotti enemmän elokuvakerronnan psykologiaa, yhdistäen liikkuvan kuvan formaatin katsojan tunteiden toimintaan (Von Moltke, 2007, 12).

Lähdemme siis siitä ajatuksesta, että katsojaa säätelee elokuvakerronnan psykologia ja ennen kaikkea kerronta, jolla vedetään katsojan tunteita siihen suuntaan kuin halutaan. Siis manipuloidaan katsojaa samastumaan elokuvan henkilöihin ja jännittämään näiden puolesta – ehkä liikuttumaan pahimmankin antisankarin epäonnesta.

Jonkinlaisesta manipulaatiostahan on oltava kyse, kun huomaa samastuvansa Louis Bloomin kaltaiseen hahmoon, joka on valmis aiheuttamaan kollegansa kuoleman saadakseen aikaan jotain uutisoitavaa ja poistaakseen uransa tiellä olevan kilpailijan.

Pesonen esittää lopputyössään elokuvan filosofiasta kirjoittavan Berys Gautin näemyksen, että katsoja omaksuu vain harvoin fiktiivisen henkilön aseman kokonaan. Yleensä poimimme hahmosta vain ne aspektit, jotka sopivat meille parhaiten.

Nämä neljä aspektia ovat:

Havainnon aspekti (perceptual)

kuvittelemme näkevämmesi asiat hänen näkökulmastaan.

Tunteen aspekti (affective)

kuvittelemme, kuinka hän tuntee asioista.

Motivaation aspekti (motivational)

kuvittelemme haluavamme, mitä hän haluaa.

Tiedon aspekti (epistemic)

kuvittelemme uskovamme ja tietävämme, mitä hän tietää.

Gaut painottaa, etteivät aspektit välttämättä edellytä toisiaan – voimme samastua vain jollakin tasoista. Gaut muistuttaa, että samastuminen on aina näkökulmittaista ja osittaista. (Pesonen, 2002, 16).

Louis Bloomin tapauksessa tunteen aspekti tuskin on katsojalle vahvin samastumisen syy. Bloom on elokuvassa lähes tunteeton, kuin mekaanisesti toimiva olento, joka pyrkii parisuhteeseenkin vain ja ainoastaan järkeilemällä.

Tiedon aspektikaan ei välttämättä Bloomin kohdalla ole se, johon katsoja samastuu. Bloomilla on tapa käsitellä tietämäänsä hyvin omalaatuisella, joskin kiehtovalla tavalla. Toisaalta Bloom on myös hyvä perustelemaan, miksi tekee, mitä tekee. Hänellä on selkeitä, muualta opittuja teorioita siitä, miten esimerkiksi hyvä johtaja toimii, ja miten hän saavuttaa elämässään sen, mitä haluaa.

Ja tämän takia Gautin esittämät motivaation ja havainnon aspektit ovat Bloomin ja katsojan suhteessa tärkeitä. Katsoja samastuu ja pystyy ymmärtämään Bloomin motivaatiota ja näin ollen kuvittelemaan näkevänsä asiat Bloomin näkökulmasta.

Ymmärtääkseen sosiopaattia on ymmärrettävä maailmaa sosiopaatin ympärillä. Jonkin ”pahan” on oltava isompi kuin seuraavamme antisankarin, jotta me kykenemme samastumaan häneen. Ja tässä tapauksessa se paha on maailma, ympäristö ja kulttuuri, joka on luonut tämän sosiopaatin.

Henry Bacon käyttää esimerkkinä *Uhrilampaat*-elokuvan (*The Silence of the Lambs*, USA 1991) Hannibal Lecteriä. Lecter on monella tapaa täysi hirviö, jonka mieltymyksiin lukeutuvat muun muassa sarjamurhaaminen ja ihmisten syöminen. Samalla Lecter osaa kuitenkin käyttäytyä kuin täydellinen herrasmies ja on kieltämättä äärimmäisen viisas ja monella tapaa karismaattinen.

Tässä mielessä Lecterin kanssa liittoutuminen ei ole mitenkään perverssiä, sillä katsojan sympatiareaktioita ohjataan kerronnan ja tarinainformaation avulla huomioimaan Lecterin miellyttäviä ominaisuuksia.

Ja aivan kuten monen rasistisen Perussuomalais- ja Muutos2011 -ehdokkaan vaalikampanjaan kuuluvat räikeä, pelkoa lietsova, kapeakatseisuutta edustava ja tietämättömyyttä osoittava ”me vastaan he” -asettelu, tekee katsoja usein päässään samanlaista jaottelua.

Uhrilampaissa katsoja kääntyy Lecterin ja FBI-agentti Starlingin puolelle, sillä heitä ympäröivät vartijat esitetään elokuvassa epämiellyttävinä vihollisina. Tämä ”me vastaan he” -asettelu saa katsojan hyväksymään päähenkilön tekemät järkyttävätkin teot. (Bacon 2010, 56.)

Dee Reynoldsia ymmärtääkseen katsojalla on oltava käsitys maailmasta, joka on muokannut hänen kaltaisensa hahmon. *It's Always Sunny in Philadelphia* äärimmäisessä ja hyvin vähän hienovaraisesta huumorista ei ole vaikea poimia niitä asioita, joista tekijät ammentavat komediaansa: hahmot edustavat kapitalismia, itsekkyyttä, itsekeskeytyä, ahneutta ja nykypäivän yksilön ihannointia – siis maailmaa ympärillämme. Dee Reynolds on ympäröivän pahan maailman muokkaama ihminen. Ja tämä tekee hänestä pikemminkin uhrin kuin antagonistin.

Sama saattaa päteä renttuihin rakastumiseen. Kuten Meidän perhe -keskustelupalstan kuvailuissa eräs Vierailija kirjoittaa, on renttu hänen mielestään ”Kovan tien kulkenut, lempeä, hellä, todella hauska, herkkä, hyvässä työssä, alkoholisti”, jonka ”yleinen asenne on sellanen renttu.”

Vierailija aloittaa sillä, että renttu on kovan tien kulkenut, mikä tekee hänestä uhrin jollekin tielle, joka on häntä koetellut. Nimimerkki Jemmi kirjoittaa Jemmydares-blogissaan seuraavaa:

Aloin miettimään omia aiempia juttujani, suhteenpoikasia, niitä jotka kaatuivat jo silkkään omaan mahdottomuuteensa. Eiköhän kaikilla ole joskus ollut noin. Niitä renttuja. Luonnevikaisia, kusipäisiä, itserakkaita, narsistinalkuja, pulloon hukkuvia. Niitä, joita saa itse olla pelastamassa. Joiden parantumiseen uskoo. (Jemmydares, 10.05.2012).

Rentut nähdään siis uhreina, jotka halutaan pelastaa. Tässä on jo vahva ”me vastaan he” -asetelma. Renttu on kuin potilas, jonka kanssa kuljetaan yhdessä kohti parantumista, ja jokainen toivoo olevansa juuri se, joka saa rentun jälleen terveeksi. Matkalla tulee tietysti tämän yhden ”me vastaan he” -asetelman sisäisiä ”me vastaan he” -asetelmia. Kuten Miakin kirjoitti, aluksi oli vain hän ja Pepe, mutta sitten tuli Kari, joka aloitti Pepen mielessä oman ”me vastaan he” -asetelmansa ja Mian mielessä omansa.

Tällaisen pariskunnan ”me vastaan he” -asetelmahan on hyvin klassinen, ja sitä on kuvattu myös monessa fiktiivisessä teoksessa. Yhteiskuntaa pakoilevista rakastavaisista kertovat elokuvat, kuten Arthur Pennin ohjaama *Bonnie ja Clyde* (*Bonnie and Clyde*, USA 1967), Terrence Malickin ohjaama *Badlands* (USA 1973) ja James Cameronin *Titanic* (USA 1997) ovat omiaan vahvistamaan romanttista ajatusta muita vastaan taistelevista pariskunnista, joita rakkaus pitää yhdessä.

Asiansa osaava elokuvantekijä ja tarinankertoja tietää siis, miten saada katsoja kääntymään antisankarin, rentun tai jopa ihmisiä syövän sarjamurhaajan puolelle, mutta ehkä tämä lähtee jo ihmisen halusta pelastaa kyseinen antisankari matkallaan tämän kanssa. Mutta kumpi tuli ensin: muna vai kana?

7 Fiktio on faktaa ja fakta fiktiota

Jo opinnäytetyöni alussa Liisan mainitsemat unelmien miehen referenssit ja toiveet osoittivat tämän sinkkubloggaajan hakevan täydellistä miestä, joka muodostui osista, jotka yhteen laitettuna muodostivat, kuten Liisakin myönsi, ”haavekuvia, jotka ovat mahdottomia”. (Operaatio poikaystävä, 2013.)

Liisa siis sekoittelee luonteenpiirteitä, ulkonäkötoiveita ja muita haluja, joista yhdessä tulee jotain, mitä ei oikeasti ole olemassa. Liisa luo fiktiivisen miehen, jollaisen toivoisi löytävänsä sen yhden etsimänsä miehen sisältä. Liisa siis kirjoittaa jo tässä vaiheessa draamaa elämäänsä, sillä etsiessään unelmiensa miestä, tulee hänen vastaansa useita tapauksia, joilta puuttuu jotain näistä ominaisuuksista. Samalla Liisa taistelee sitä vastaan, että uskoisi sen unelmien miehen löytyvän: onhan hän ”mahdoton haavekuva.” Mutta mitä jos sellainen kuitenkin löytyy? Se saattaisi olla täydellinen tarina.

Koska fiktio on ihmisen luomaa, perustuu se täysin siihen, mitä tiedämme ja tuntemme. Siis aitoihin asioihin. Fiktion tekijät käyttävät usein omaa elämäänsä, tuntemiaan ihmisiä ja kokemiaan asioita luodessaan tarinoita, joita katsoja kokee verraten niitä omaan elämäänsä ja kokemuksiinsa.

Kuten Pesonenkin viittaa lopputyössään, on fiktion herättämien tunteiden aitoudesta keskusteltu paljon elokuva- ja kirjallisuustutkimuksessa. On sanottu, että tunteet ovat meidän itse kuvittelemiamme tai teeskentelisimme tunteita elokuvan synnyttämässä uskotteluleikissä.

Mutta vaikka osaammekin analysoida roolihahmojen tunteilla ja järkeillä niiden muodostumista, ei tämä tarkoita, etteivätkö omat tunteemme olisi oikeita. Hallitsemme kuitenkin fiktion synnyttämät tunteet paremmin, koska voimme aina muistuttaa itseämme siitä, että kyseessä on elokuva (Pesonen, 2002, 23.)

Kuitenkin sen lisäksi, että tuomme oman taakkamme elokuvakokemukseen, me myös siirrämme elokuvan tunteita omaan elämäämme. Pesonen sanoo lopputyössään seuraavaa:

Tunteen siirto saattaa toimia siis myös toiseen suuntaan. Siirrämme elokuvan herättämiä voimakkaita tunteita arkielämäämme. Tiedän useamman parisuhteen päättyneen Aku Louhimiehen *Levottomien* (2000) näkemiseen. Poikaystävä alettiin nähdä *Levottomien* Arin kaltaisena ”tunteettomana kusipäänä”. Roolihahmon herättämä tunnereaktio siirrettiin siis suoraan omaan puolisoon. Tapauksia sen tarkemmin tuntematta on toki mahdotonta sanoa, avasiko vai sumensiko elokuva näiden naiskatsojien silmät. (Pesonen 2002, 23).

On siis mahdollista, että siirrämme omaksumamme fiktiivisen antisankarin ymmärtämisen ja tähän samastumisen elokuvan maailmasta omaamme. Samalla tavalla kuin haluamme ymmärtää elokuvan päähenkilöä päästäksemme mukaan tarinan ja tunteen vietäväksi, niin yritämme ymmärtää renttua, jonka toivomme pelastavamme. Kieltämäl-

lä eroavaisuudet etsimme rentusta puolista, jotka saavat meidät ymmärtämään häntä ja samastumaan häneen.

8 Rakastan sinua, Rainer Guest

Käsikirjoitukseni *Rainer Guest pelastaa maailman* kertoo keski-ikäisestä matkaohjelmien tekijästä, Rainer Guestistä, joka yrittää pakonomaisesti olla jotain suurta ja jättää lopulta jälkeensä jotain – jonkin muiston itsestään.

Käsikirjoitus alkaa kohtaoksella, jossa Rainerin nimi ja kuva on vahingossa päätynyt suomalaisen elokuvagaalan ”tänä vuonna kuolleet tähdet” -muisteluosioon. Rainerin tuottaja huomaa tämän ja lähtee ulos soittamaan ulkomailla asuvalle Rainerille varmistukseen, onko tämä yhä elossa.

Kun Rainer saa kuulla olevansa unohdettu ja ihmisten mielissä jo kuopattu, lähtee hän Indonesiaan tehdäkseen sellaisen matkaohjelman, jota kukaan ei unohda – oikean seikkailun.

Rainer ajattelee, että menemällä johonkin syrjäiseen kolkkaan Indonesiassa, löytää hän pakosti seikkailun jokaisen kulman takaa. Pettymyksekseen hän päätyy kuitenkin pieneen kylään, joka on yhtä unohdettu ja kuollut kuin Rainerkin. Kylän täynnä ihmisiä, jotka kaikki ovat unohtaneet.

Koko uransa ajan helppoja pakettimatkaohjelmia tehnyt Rainer ei kuitenkaan ole tipaakaan kiinnostunut tai kykeneväinen tekemään ohjelmaa oikeista ihmisistä ja oikeista tarinoista, vaan yrittää lavastaa seikkailuja ja vaarallisia tilanteita, joita sitten kuvaa lojaalin kameramiehensä kanssa.

Yrittäessään väkisin saada aikaan seikkailun, jota ei ole, ja yrittäessään tehdä itsestään sankarin, jollainen ei ole koskaan ollut, onnistuu Rainer kuitenkin suututtamaan ja karkottamaan ihmiset ympäriltään.

Rainer Guest on itsekäs, mukavuudenhaluinen, laiska, sarkastinen ja katkerakin mies. Hän on jättänyt ja jättää huomioimatta ihmiset, jotka ovat hänelle tärkeitä ja jotka ovat häntä aina auttaneet. Hän on myös alkoholiin menevä ja itsesääliin taipuvainen.

Olen kuitenkin pyrkinyt tekemään Rainerista myös samastuttavan – sellaisen rakastettavan luuserin, jollaisia itse tykkään seurata. ”Rakastettava” saattaa Rainerin tapauksessa olla liikaa toivottu, mutta uskon, että hänen tavoitteitaan ja syitään voi ymmärtää ja näin ollen myös samastua häneen hahmona.

Tavoitteenani on ollut esitellä Rainer tavalla, joka kääntää katsojan sympatiat Rainerin puolelle. Asettamaan hahmo sellaiseen tilanteeseen, jossa tämä vaikuttaa voimattomalta ulkoisten vastavoimien takia. Rainer näyttäytyy katsojalle miehenä, jonka vanhenemisen sekä hiipuvan innostuksen ja kipinän omaan tekemiseensä näemme lyhyen montaasin aikana. Rainer on ressurkka, joka viettää syntymäpäiväänsä yksin Kyp- roksella sinä päivänä, kun saa kuulla kaikkien luulevan hänen olevan jo kuollut.

Uskon kaikkien pystyvän myös samastumaan tarpeeseen tulla huomatuksi ja jättää jotain jälkeensä. Raineriin kirjoitin paljon myös itseäni, kuten varmasti jokainen käsikirjoittaja tekee luodessaan hahmojaan, enkä koe olevani niin ainutlaatuinen, etteikö omiin pelkoihini tai pyrkimyksiini samastuisi moni muukin. Käsikirjoituksen todellinen ”me vastaan he” -asetelma onkin minä ja Rainer vastaan muut. Haluan pelastaa tämän kusipään, koska tämä kusipää olen myös minä. Toin siis palan itseäni fiktiiviseen hahmoon, jonka alkuperäisenä innoittajana toimii ihka oikea suomalainen matkamies: Folke West.

Kirjoittaessani käsikirjoitusta en miettinyt, samastuuko katsoja nyt hahmoon vai ei. Kirjoitin vain siitä hahmosta, jota itse halusin seurata, ja jonka toivoin elokuvan aikana kasvavan ja muuttuvan jollain tavalla. Koko käsikirjoitus syntyi tästä hahmosta – ei teemasta, tapahtumapaikasta tai tarinasta. Pyrkimykseni, ehkä tiedostamaton sellainen, onkin ollut viedä katsojaa Rainerin puolelle tunteen ja motivaation tasolla.

Myös genre auttaa samastumaan Raineriin. *Rainer Guest pelastaa maailman* on kome dia, eräänlainen antiseikkailu, jonka päähenkilölle saa nauraa. Olen noin kuusivuotiaasta asti ollut vaikuttunut Charlie Chaplinin elokuvista, ja etenkin hänen Pikku kulkuri-hahmostaan. Pala tätä epäonnista kulkuria, tätä yleisöä naurattavaa pelleä, on ehdottomasti myös Rainerissa. Ja vaikka Rainer onkin monella tavalla hidas ja katsoja on usein tämän edellä, on entinen TV-juontaja kuitenkin suustaan nopea ja terävä sanois saan – kuten kunnon rentun kuuluukin olla.

Käsikirjoituksen nimestä huolimatta Rainer Guest ei elokuvassa pelasta maailmaa. Sen sijaan hän lähtee matkalle, jonka päätteeksi hän edes yrittää pelastaa jonkun muun kuin itsensä ja jonka aikana hän saa avaimet myös itsensä pelastamiseen.

Tätä ennen Rainer on kuitenkin monen antisankarin ja rentun tapaan oma antagonistinsa. Rainerin esteenä on hänen oma sokea itsekkyytensä ja kyvyttömyytensä huomata tarvitsevansa muita ihmisiä. Hän ei osaa arvostaa ihmisiä ympärillään, koska haluaa olla se, joka saa kaiken kunnian. Jos Rainer ei olisi aikoinaan lähtenyt maailmalle ja jättänyt vaimoaan yksin, saattaisi hänellä olla jotain, mitä jättää jälkeen ja ympärillä ihmisiä, jotka arvostavat häntä – hänellä saattaisi olla perhe.

Vaikka rakastankin Rainer Guestiä, en lähes kaksi vuotta sen kirjoittamisen jälkeen rakasta käsikirjoituksen toista versiota. Hahmo on mielestäni mielenkiintoinen ja hauska, ja käsikirjoituksessa on hyviä ajatuksia ja tavoitteita, mutta ne ajatukset ja tavoitteet tulevat usein ulos hahmojen suusta, eivätkä toiminnasta. Varsinkin sivuhahmoilla on tapana vain sanoa ja selittää sekä omia että Rainerin ongelmia, mikä usein tappaa jännitteen, vaikka dialogi ihan viihdyttävää onkin. Rainerin lisäksi muut hahmot eivät oikeastaan tee paljoakaan, eivätkä näin aiheuta vastatoimintaa. Näemme vain Rainerin lyömässä päätänsä seinään.

9 Yhteenveto

Esitän jo opinnäytetyön nimessä kysymyksen, johon olen lähtenyt hakemaan vastausta: miks mä rakastun renttuihin?

Tietenkään kysymykseen ei ole yksiselitteistä vastausta. Hyvin kirjoitettuun hahmoon, johon katsoja samastuu, kuuluu paljon kerroksia: seuraamamme antisankarin taustalla oleva maailma, joka hänet määrittelee, katsojan oma suhtautuminen tähän maailmaan ja sen hahmoihin, katsojan omat kokemukset, hahmon motivaatiot, ongelmat ja pyrkimys päästä niistä eroon.

Ja nämä samat asiat pätevät myös oikean elämän renttuihin. Ne kusipäät alkoholitit voivat olla hyvinkin vietteleviä, ja heistä on mahdollista löytää paljon hyviä puolia. Ehkä jopa helpompi kuin niitä huonoja, vaikka ne huonot puolet olisivatkin valtavia. Ihmissäkin on kuitenkin kerroksia: kaiken takana on jotain.

Mutta toisaalta emme välttämättä samastukaan antisankariin, vaikka tekijät niin halusivat. On olemassa myös yksinkertaisesti huonosti kirjoitettuja hahmoja, joihin on vaikea samastua.

Ja samalla tavalla on olemassa vain kusipäitä alkoholisteja. Ne ovat niitä, jotka tulevat jätetyksi, mutta palaavat aseensa kanssa ja aiheuttavat täysin turhan ja kaikkien aikaa vievän piiritystilanteen Pirkkalassa.

Opinko sitten jotain käyttämällä oikean elämän esimerkkeinä näitä sinkkubloggaajia? Tavallaan. Esimerkkinä olisi varmasti voinut käyttää ketä tahansa ihmistä, mutta näiden bloggaajien tekstit ja (osittain fiktiiviset?) elämät olivat kaikille avoimena internetissä, ja heidän tapansa kirjoittaa ja kertoa kokemuksistaan oli sekä viihdyttävää että ahdistavaa.

Ehkä ”miks mä rakastun renttuihin?” -kysymyksen sijaan, olisi voinut kysyä, miksi ylipäätään tunnen mitään ketään kohtaan. Ihmistarpeet ja -halut ovat kaikilla pohjimmiltaan samanlaiset, oli sitten sinkkubloggari Vantaalta tai elokuvatutkija Kinahmosta.

Mutta bloggaajat tarjosivat mielenkiintoisen pohjan käsitellä aihetta. Ja kuten he tekivät elämänsä ihmisistä hahmoja, huomasin itsekin kirjoittavani heistä enemmänkin hahmoina, jotka osittain loin päässäni. Täytin aukkoja niiltä osin, mitä heidän tekstinsä eivät tarjonneet, ja tein heistä oman elämäni antisankareita tai sankareita tai jotain.

Ja sinkkublogien lukeminen ja niiden tarinoiden läpikäymisen jälkeen haluan entistä enemmän kirjoittaa hahmoja, jotka eivät ole sankareita, vaan rikkiäisiä, tavallisia ihmisiä. Mian Sinkkuterapiaa -blogi oli todella paskasti kirjoitettu ja Mian hahmo niin räikeän ”douchebag”, että epäilen blogin olevan jopa parodia parikymppisen tytön sinkkublogista. Mutta silti senkin sisällössä oli jotain kiehtovaa. Se oli ajan- ja paikankuva, jonkinlainen henkilökuva Miasta, joka oli antisankari siinä missä ne miehetkin, joista Mia kirjoitti. Kehen tahansa voi samastua, jos konteksti on oikea ja esitetty niin, että voimme ymmärtää tai ainakin haluamme ymmärtää. Ja maailma, jossa ei haluta ymmärtää tai edes yritetä ymmärtää, on pelottava paikka.

Loppujen lopuksi on erilaisia tapoja käsitellä asioita ympärillään. On eri aikakausia, joihin ihmiset ovat käsitelleet asioita ympärillään eri tavoilla. Joskus on ollut ennenkuulumatonta esittää päähenkilönä hahmo, joka ei ole sankari. Michael Powell tuhosi tunnetusti uransa tekemällä vuonna 1960 *Pelon kasvot* -elokuvan, jonka päähenkilönä oli sarjamurhaaja. Tätä ei voitu käsittää tai käsitellä, ja elokuva lytättiin täysin. Samana vuonna Alfred Hitchcock toi valkokankaille äidikseen pukeutuvasta psykopaatista kertovan *Psykon* (*Psycho*, USA 1960), josta tuli menestys. *Pelon kasvot* sai ensi-iltansa huhtikuussa, *Psyko* kesäkuussa. Tänä päivänä Powellin elokuvaa pidetään mestariteoksena, mikä tarkoittaa sitä, että ohjaaja oli vain edellä aikaansa – kokonaiset kaksi kuukautta.

Elämme aikaa, jolloin katsojat vaativat tarinoiltaan enemmän kuin mustavalkoisen kuvan hyvästä ja pahasta. Olemme tottuneet seuraamaan monimutkaisempia tapoja kertoa tarinoita ja hyväksymme sen, etteivät ne sankaritkaan ole täysin puhtoisia. Aivan kuten oikeassa elämässä, ei fiktiossakaan enää ole aina sitä täydellistä miestä tai naista.

Lähteet

Bacon, Henry 2010. Väkivallan lumo – Elokuvasväkivallan kauheus ja viihdyttävyys. Helsinki: Like Kustannus Oy.

Jones, Alan 2014. House of Cards: Season Two.

<<http://www.slantmagazine.com/tv/review/house-of-cards-season-two>> (luettu huhtikuussa 2015)

Neill, Alex 1996. Empathy and (Film) Fiction. Teoksessa Bordwell, David ja Carroll, Noël 2008. Post-Theory: Reconstructing Film Studies. Yhdysvallat: University of Wisconsin Press, (sivut).

Pesonen, Pekko 2002. Toisen housuissa – Samastuminen käsikirjoittajan näkökulmasta. Lopputyö. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu, Elokuva- ja televisiokäsikirjoituksen linja.

Von Moltke, Johannes 2007. Sympathy for the Devil: Cinema, History, and the Politics of Emotion. Yhdysvallat: Duke University Press.

Lähteinä käytetyt blogit ja keskustelupalstat:

Jemmydares. <<http://jemmydares.blogspot.fi/2012/05/what-happened-to-all-nice-guys-you-did.html>>

Meidän perhe. Keskustelupalsta.

<http://www.meidanperhe.fi/keskustelu/623516/ketju/_maaritle_yleisesti_renttu_mies> (luettu huhtikuussa 2015)

Operaatio poikaystävä. <<http://operaatiopoikaystava.blogspot.fi/>> (luettu huhtikuussa 2015)

Puss päiväkirja. <<http://pusspaivakirja.blogspot.fi/>> (luettu huhtikuussa 2015)

Sinkkuterapiaa. <<http://sinkkuterapiaa.blogspot.fi/>> (luettu huhtikuussa 2015)

Sinkkuuden satimessa <<http://sinkkuudensatimessa.blogspot.fi/>> (luettu huhtikuussa 2015)